

Ritus

Rítus

Megérkezés. Testben, lélekben.

szerzők: Hugauf Lotti, Sal Noémi Anna

konzulensek: Fülöp Csenge, Ostoróczy Nóra

Az út felkészít.
Az út vezet.
Az út elindít és megállít.
Az út rítus, a megérkezés rítusa.

Tárgy

Ország Lili a 20. század egyik kiemelkedő festője volt. Zsidó családba született, gyermekkorát Ungváron töltötte. 11 éves korában kezdett rajzolni, festeni, tanára és későbbi jó barátja, Róbert Miklós pártfogásával. A Magyar Képzőművészeti Főiskoláról kikerülve kezdődött festőművészi életpályája, mellette az Állami Bábszínház tervezőjeként is dolgozott. Ország Lilit a szocialista rendszer tiltott/tűrt művészei közé sorolták, leginkább a mély jelentéstartalommal bíró, igencsak kifejező képei miatt. Kis alapterületű lakásán, szinte a külvilágtól elzárva, remeteként alkotott. Emiatt festményeinek pontos technikája és annak sorrendje a mai napig nem teljesen ismert.

Ország Lili egy mély, érzésekkel teli művész volt, aki nehéz témákat dolgozott fel: ilyen a magány, a félelem, a szorongás, vagy épp a bebörtönözöttség érzése. Folyamatosan kereste azokat a motívumokat, hangulatokat, szimbolikákat, amelyek az idegenség helyett az otthonosság érzésével tölthetik el. Meghatározó szerepet játszottak művészetében az élete során átélt traumái, élményei, utazásai. Zsidó származása révén őt, és családját is holokausztra ítélték, melynek első állomásaként az ungvári téglagyárban kialakított gettóba került. Az Auschwitzba tartó vonatról egy, az apja kapcsolatai révén szerzett levéllel sikerült leszállniuk, így túlélve a holokausztot.

A bezártság élményének képi megfeleltetéseként jelenik meg szürrealista periódusában a téglafal, a szimbólum, amely több festményén és kollázsán is feltűnik. Moszkvában és Bulgáriában tett utazásai hatására kezdett el ikonokat festeni, ezzel feldolgozva szakrális élményeit.

“Következő képeimen megtörik a fal, sehol falat nem látni, figurák jelennek meg: Itt is falaktól voltam inspirálva, de itt már én festettem a falakra szenteket.

Nem akartam illusztrálni semmit, de valahogy föl akartam szabadulni, egy más világba akartam elmenekülni, ami valami hitet ad, valami vigasztalóbbat ad, mint egy téglafal.” - Ország Lili

Szintén egy külföldi útja, prágai látogatása alkalmával fedezte fel a zsidó temetőt, így születtek azok az alkotásai, melyeken sírok, sírkövek tűnnek fel, egyszerre jelképezve a múlandóságot és az öröklétet. Pompejiben tett útja hatására kezdtek a falak és kövek lassan átalakulni romokká, ősi városok alaprajzaivá, melyek letűnt korokat, kultúrákat, mítoszokat és sorsokat szimbolizáltak. Egyes képein megjelentek az írásjelek, a múló emberi lét lenyomataként.

“...írásjelekként szereplő kövekből falakat építettem, ahol sokkal otthonosabban éreztem magamat, mint egyáltalán bárhol, ahol valaha jártam...” - Ország Lili

Kalligrafikus korszaka után újra hiányérzete támadt, olyan helyeket, belső képeket keresett, ahol otthonra találhat. Elérkezett az életpályája fő művéhez, a Labirintus-sorozatához, mely több, mint negyven képet foglal magába. Ország Lili a saját labirintusát festette meg. A múltat, a történelem jegyeit, ahogy azok egymásra rakódnak (falakat, városokat, romokat, temetőket). A labirintus ősi motívumát, a 20. század modernkori szimbolikájával, a nyomtatott áramkörrel kötötte össze. Egész életműve során meghatározó asszociációs kép a rétegzettség fogalma, mely egyaránt utal belső lelki folyamatokra, és az embert körülvevő történelemre, így összekötve az egyéni és kollektív sors jelenlétét.

“A történelem és az emberi lélek rétegei megőrzik a múltat, hiszen a rétegek egymásra rakódása nem más, mint az emberiség emlékezete.” - Németh Lajos

Helyszín

A Kiscelli kastély története egészen a 18. századig nyúlik vissza. A ma álló kastélytól északkeletre a Zichy család egy csoda emlékére kápolnát emelt, ami népszerű zarándokhelyként szolgált a hívők számára. A területen élő németajkú lakosság a kápolnára Kismáriacellként hivatkozott, innen ered a Kiscelli elnevezés. Az 1730-as években a kápolna a trinitárius rend tulajdona lett, akik egy kolostor és egy új templom építését szorgalmazták. Az elkészült templom 1760. szeptember 8-án került felszentelésre. A rend feloszlása után a kegyhely elvesztette vallási jelentőségét, kaszárnya, katonai laktanya és kórház lett belőle. Az egykori trinitárius templomban jelentős változtatásokat hoztak létre, például belső terének háromszintes beépítésével. Ezt követően az épület két évtizeden keresztül üresen állt, Schmidt Miksa, bécsi bútorgyáros vásárolta meg a birtokot 1911-ben. Az épületet átalakította, figyelve az eredeti stílusjegyek megtartására, a kertet szobrokkal díszítette. Halála után végrendeletében a Schmidt-kastélyt múzeumnak szánta, a kertet pedig a budai gyerekek számára ajánlotta fel. A múzeumban 1951-ben nyílt az első állandó kiállítás, az épület azóta is a Budapesti Történeti Múzeum részeként működik.

A második világháború, és az 56-os események következtében az épület súlyos károkat szenvedett. A kertben elhelyezett szobrok maradványai szanaszét hevertek, nyomasztó hangulatot kelteve. A kert kedvelt alkotási helyszín volt számos művész, így Ország Lili számára is.

A rombolás óta a múzeumot és a templomot felújították. A Templomtér tetőszerkezetét rendbehozták, ablakait befalazták. A templomot most a régi főbejárata helyett a szentélybe nyíló ajtón keresztül lehet megközelíteni. Az erős atmoszférájú Templomtér ma számos kiállításnak ad helyet, köztük a 2024 novemberében megrendezésre kerülő Ország Lili kiállításnak is.

„Azt hittem, hogy ott a Schmidt-kastélynál tudok valamit festeni arról a fejetlen szoborról, és képzelje el, mikor kimentem oda másodszor, most már teljes felszereléssel, nem találok ott semmit sem, ledöntötték az összes szobrot, csak törmelék maradt. Ez az én formám!” - Ország Lili Bálint Endrének, Budapest, 1954

Eszköz

A következő oldalak saját gondolataink papírra vetéséről szólnak. Ország Lili szavai fontos támpontot adtak számunkra a témáról való gondolkodás során. Levelei inspiráltak minket arra, hogy gondolatainkat írásos formában adjuk ki magunkból, így naplónk vezetése elsődleges eszközzé vált a tervezés alatt. A naplóbejegyzésekkel egymásnak is üzentünk, rátekintést engedve a másoknak belső gondolatainkra.

2023. szeptember 3. - „...a világból a fényeket...”

A témán gondolkodom, újra ízlelgetem a már felmerülteket. Az első helyszínbejárás során mutatták meg nekünk “...a világból a fényeket...” című kötetet, ami összegyűjti Ország Lili levelezéseit, így gondolatait, belső elmélkedéseit. Úgy érzem, ennek a kötetnek az olvasgatása az egyik út ahhoz, hogy megtudhassuk, ki is volt Ország Lili.

2023. szeptember 7. - ... de most jól esik

Először megyünk együtt a Kiscelli Múzeum Templomterébe. A hatása nagy, a tér lenyűgöz. Nem is gondolnám, hogy ilyen épület bújik meg itt. A bejutás szokatlan - a fehér falak után egy ajtón át vezet az út a Templomtér szentélyébe. Még a szentélyben sem gondolnám, hogy ekkora a főhajó. Először megnézem, majd próbálom a teret befogadni, érezni. Leülök a templom tengelyében a földre. A kő hideg, de most jól esik. Fény csak mesterséges, irányított. Ahogy a kiállításnak kedvez.

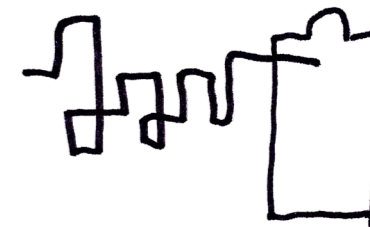
szertartás
fal
télvilág
üres, de mégis teli
emlékek
csend
rég
más világ
szupán
sziget a városban
rom
tégla
tengelyhez

2023. szeptember 8. - megfeledekzik az útról, ami oda vezet

A mai napot a leveles kötet olvasgatásával töltöm. Tegnap elmentünk a múzeumba megnézni együtt is a Templomteret. Ami a legjobban megmaradt bennem, az a csend. A mindentől való elzártág, elszigeteltség. A Templomtérbe belépve hogyan tudunk belecseppenni egy ennyire más világba? Stílusában, minőségében annyira elüt a körülötte lévő világtól, hogy az ember hirtelen elfelejti a viszonyítási pontját, megfeledekzik az útról, ami oda vezette.

Érdekesnek találom a párhuzamot a Templomtér és Ország Lili művészete között. Ahogy a falas festményein a múlt, az emlékezés, a közös sors rétegekként rakódnak a vászonra, úgy rakódnak egymásra a tér korábbi funkciói. Volt templom, szentéllyel, főbejárattal, ablakokkal. Volt kaszárnyában katonai kórház. És persze most kiállítótér, befalazott ablakokkal, új bejárattal, ami az apszisban kapott helyet. Az apszis egykor a legfontosabb tevékenységek színtere volt. Tegnap ottlétünk alkalmával már felmerült bennünk a kérdés: vajon jó helyen van-e itt?

A tér fontos vagy a kiállított tárgyak? Mindkettő. A megérkezés vagy a távozás fontosabb? Mindkettő.

2023. szeptember 9. - „Nincs semmije, árnyéka van.”

Eolvastam Pilinszky János Apokrif című versét. Benyomások, belső képek a szöveget olvasva: csend, sötétség, üresség. Megcsonkított emberi alakok, testek, fájdalom. Árnyék.

Szóról szóra kiírt mondatok, amik megragadtak: „Nincs semmije, árnyéka van.” „Nem értem az emberi beszédet és nem érthetem a te nyelvedet.” - Pilinszky János

A rétegzettség és a megfogalmazott gondolatok kapcsán egy függönyre asszociálok, mint fizikai megjelenítési módja gondolataimnak. Nem tudom milyen formában, milyen színben, de sok függöny, lepel, teresedésekkel, szűk folyosókkal.

Pilinszky János és Ország Lili szoros baráti kapcsolatot ápoltak, gyakran inspirációt merítettek egymás munkáiból. Aktívan figyelemmel kísérték egymás művészi pályájának alakulását, ennek jó példája Ország Lili 1972-es székesfehérvári kiállítása, amelyet a költő egy erre az alkalomra írt saját versével nyitott meg.

„Drága Jancsi, azt hiszem, még sohasem voltam olyan büszke semmire, mint arra, hogy nekem ajánlottad versedet...” - Ország Lili

Az apokrif szó elrejtettet jelent. A zsidó és keresztény vallásban apokrifnek nevezik azokat az iratokat, amik ugyan vallásos írások, de kétes eredetük miatt mégsem jelennek meg a Bibliában.

2023. szeptember 10. - a távozás gesztusa

Ország Lili ikonos korszakára összpontosítva olvastam egy-két dolgot az ikonfestészetéről. Találtam egy ilyen mondatot: "Aki ikont festett, annak hinnie kellett." Amíg erről olvastam, és Ország Lilin valamint a zsidó valláson gondolkodtam, eszembe jutott izraeli utazásunk. Jeruzsálemben egy népszerű imahely a Siratófal, aminek jelentősége azért nagy, mert ez a fal áll a legközelebb az egykor lerombolt templomhoz. A turisták ugyanúgy az imádkozók közé mehetnek, üzeneteket rakhatnak a fal téglái közé, részei lehetnek a rítusnak, amit az ott imádkozók teremtenek. A fal két részre van osztva: egy a nőknek, egy pedig a férfiaknak. Én is elrejtettem egy üzenetet a falba. Érdekes, hogy most visszagondolva nem tudnám felidézni, mit írtam a kis papírlapra, nem az üzenet volt a fontos, hanem a gesztus, a mozdulat.

Ahogy ott álltam a fal előtt és hallgattam az imádkozó asszonyokat, lányokat, kívülállókat, de mégis odatartozónak éreztem magam. Úgy értem, nem volt kellemetlen számomra, hogy ilyen közelről nézhetek végig egy ennyire személyes és intim cselekedetet, mint az imádkozás.

Észrevettem, hogy a távozó sosem fordítanak hátat a falnak,

Ikonoknak nevezzük az ortodox egyház szent képeit. Az alkotók neve nem jelent meg ezeken a képeken, hiszen ez nem az alkotóról szólt. A festő, és így a festmény is csupán a szócso Isten és a hívők között. Ez egyfajta szolgálat Isten felé, az ikonfestő részéről.

Miután befejezték az imát, hátrálni kezdenek, 6-7 méteren keresztül hátrálnak, majd csak, ha már kellően eltávolodtak a faltól, akkor fordulnak meg és hagyják el a helyet. A távozás gesztusa számomra nemessé, értékessé, a rítus részévé vált.

2023. szeptember 11. - térjáték, ember a műben

Egy tér milyen hatással lehet az emberi viselkedésre, illetve a benne lejátszódó folyamatokra? Ennek a titkát szeretném megtalálni.

Egy alkotás, ami megragadt bennem: Henry Moore - Large Reclining Figure. A művész olyan nagy léptékű szobrokat alkotott, melyeknek a szemlélő könnyen részévé tud válni azáltal, hogy rááll, belemegy. Tetszik ez a fajta képzőművészeti megközelítés. Mindig jobban megmarad az emberben az, aminek részévé válhat, mint amit csak távolról szemlélhet.

2023. szeptember 13. - „Miért is kerestem a falakat...?”

Egy megmaradt idézet Ország Lilitől: „Miért is kerestem a falakat, miért akartam éppen a falakkal mondani valamit, vagy egy olyan figurával vagy egy olyan térábrázolással,

amiben egy bizonyos szorongást, félelmet, bebörtönzést lehet megsejteni? – mind azért, mert ezek az érzések mind bennem voltak...”

Jó lenne úgy nézni, értelmezni Ország Lili festményeit, hogy közben hasonló érzéseket élünk át, mint amiket a festő a képei alkotása közben érzett.

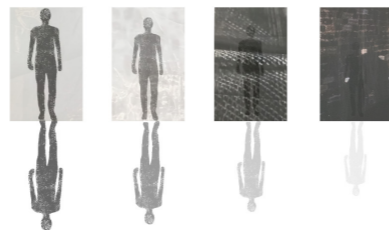
2023. szeptember 14. - árnyék rétegei, rétegek árnyéka

Egy felmerülő kép: árnyékok. Úgy gondolom, Ország Lilinek kivételes az árnyékábrázolása. Az árnyék rétegei... vannak? Réteges árnyék.... áttetsző függönyök árnyéka egymáson.

Rétegek... a múlt rétegei, a falak rétegei, az emberi lélek rétegei, a festés rétegei...., és még sorolhatnám. De ezek olyan rétegek, amik nem kitakarják egymást, hanem mindegyik réteg láttat magából valamit - átsejlik. Újra előjön a függöny mint anyag.

2023. szeptember 18. - érzem őket

Ország Lili egyik levelében mesél két laikusról, akik megszólították művészete kapcsán: „Én nem értek hozzá, de érzem őket, mert ebben a korban élek.”

Igen, talán ez a titok: Ország Lili képeit nem feltétlenül érteni, sokkal inkább érezni lehet.

2023. szeptember 18. - eljutni önmagunkhoz

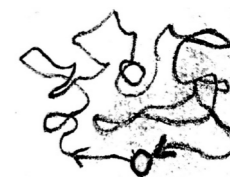
Ország Lili sohasem “csak” újraformált, átértelmezett, ő ennél sokkal mélyebben élte meg a festészet művészetét. Mint korábban is írtam, ő a festést egy olyasfajta kifejezőeszközként használta, amivel az ember szellemi-lelki rétegeit tudja felfedezni, megfogalmazni, majd leképezni. Aki érti, érti...

Ország Lili magára talált - a festészetében, kifejezőmódjának eszközeiben is megjelenik ez. Szellemileg eljutott önmagához. Bennünk is valami hasonló elképzelés kezd megfogalmazódni: szeretnénk egy előszobát létrehozni, ahol a néző, a befogadó, aki eljön a kiállításra, eljut önmagához, lelkileg lecsendesedik.

2023. szeptember 20. - álom, ébrenlét

Ország Lili szavai kezdettől fogva fontosak számunkra, szavai támpontok:

„Álom és valóság között a határ elmosódik.” - Ország Lili

Előszoba: a külvilág és a Templomtér közötti fázis, mint álom és ébrenlét közötti állapot.

Lehet, hogy az említett előszoba egy út?

2023. szeptember 22. - út

Úgy érezzük, hogy az általunk elképzelt lelkiállapot eléréséhez a befogadónak több időre van szüksége. A kellő hatás elérésének érdekében úgy gondoljuk, hogy a legalkalmasabb eszköz egy út létrehozása.

2023. szeptember 29. - a mi feladatunk

Sokat beszélgettünk arról, hogy a téren belül meddig terjed a mi hatáskörünk. Mi nem szeretnénk kurátorok lenni, nem szeretnénk beleszólni a képek kiállítási sorrendjébe, de azt feladatunknak érezzük, hogy megteremtsük a kellő nyugalmat, atmoszférát, amit a képek igényelnek. Meg kell teremtenünk a rítust.

2023. október 1. - rítus

Örülök, hogy megtaláltuk a rítus szót. Egyrészt sok mindent kifejez, másrészt több szinten is kötődik a gondolatmenetünkhöz, Ország Lilihez és a Templomtérhez is. A rítus, a mi rítusunk egyfajta szertartás. Egy szertartás, aminek a helye a templomhoz vezető út. Megfelelőnek és ide illőnek érzem egy rítus megteremtését, mint eszközt.

2023. október 2. - írás, napló

Újra a Kiscelliben. Másodszorra a tér már nem biztos, hogy ugyanazt a hatást váltja ki belőlem?

Ha egy térélmény hatására valami feljön bennem, azt jó leírni. Napló?

A napló mindig jó az önmagunkhoz találáshoz. Az érzéseink, gondolataink realizálásához és szavakba öntéséhez. Ha valami mély dolog történik velem - legyen az pozitív vagy negatív -, szeretem azt leírni. Lelkigyakorlatokon ahhoz, hogy az önmagunk lelki békéjét meg tudjuk találni, nagyon jó eszköz szokott lenni az írás. Leírni az érzéseinket, hogy mit hagyunk hátra, mit szeretnénk, mit nem, mik a vágyaink, céljaink, és mi az, ami jelen pillanatban nem annyira jó.

A rítus, rituális szertartás megannyi kultúrában és vallásban megjelenő cselekedet. Sok esetben beavatáshoz, átalakuláshoz, állapotváltozáshoz kapcsolódik. „A beavatás olyan átmeneti rítus, amely során a beavatandók előző állapotukból egy másikba kerülnek.” - hangzik el egy, a témával foglalkozó tudományos szövegben.

Általában ezen szertartások három, jól lekövethető fázisból állnak. Az első állomás egy, a mindennapi normáktól, jelenségektől eltávolított rituális világ. A következő fázisban történik a rítusnak okot adó esemény, az utolsó szakasz pedig a visszarendeződésről, a mindennapi világba való visszatérésről szól.

A rítusok során fontos szerephez jutnak a szimbólumok. Azok szolgálnak egyfajta szócsököként a szellemi és a földi világ között. A rítusok során felmerülő szimbólumok jelentésének nagyon fontos része annak ellentéte is. Mert az ellentét megtapasztalása nélkül a kép nem lehet egész. A fényben ott van a sötétség is, hiszen anélkül a világosság értelmezhetetlen volna. Így alkotnak ezek ketten egy egységet.

Ország Lili is sokat írt: levelezett. Ebben fejtegette ki közeli barátainak az érzéseit, alkotói létét. És jól is írt.

2023. október 3. - idézés

A tegnapi napon alkalmunk nyílt megnézni Ország Lili alkotásait a Kiscelli múzeumban. Meghatározó és végtelenül érdekes atmoszférájú esemény volt. Bennem az „idézés” szó fogalmazódott meg többször az ottlétünk alatt, Ország Lili személyének megidézése.

Kutatómunkánk során a már többször feljövő kérdőjelre választ kaptunk, ez pedig Ország Lili vallásához kapcsolódik. Az olvasott levelekből már világos volt számunkra, hogy zsidó származása ellenére spirituális személyiség volt.

Ország Lili vallásokhoz való hozzáállása elindított bennünk valamit. Úgy érezzük, munkánk során nekünk is hasonlóképp kéne gondolkodnunk. A kettőnk fejében lévő gondolatokat, kettőnk hitvilágát hasonló módon szeretnénk összekapcsolni, mint ahogy Ország Lili tette. Így lesz az általunk létrehozott tér személyes, a miénk.

Ország Lili hitt a horoszkópban, hiszen több levelében is kérte a Bécsben élő Róbert Miklóst, hogy küldjön neki lapot a témával kapcsolatban. Ikonos korszakában a keresztény kultúra, Jézus személye is foglalkoztatta. Felmerült bennünk a kérdés, vajon milyen vallás követője volt mégis, mihez kapcsolódott leginkább. Ország Lili egyfajta keveréket alkotott az öt körülvevő hitvallásból, kultúrákból. Azzal foglalkozott, ami megérintette őt, értelmezésünk szerint nem határolódott el semmitől, érdeklődési körét nem a vallása határozta meg.

2023. október 4. - méltó eszköz

Sokat beszélgettünk. Nehéz megragadni egy konkrét eszközt, amit elég méltónak találnánk egy ilyen mély, sokrétű, érzésekkel teli művészhez, és egy ilyen hihetetlen atmoszférával rendelkező térhez. A fő ötlet megvan: egy utat, egy rítust szeretnénk létrehozni, de ennek eszközei egyelőre homályosak.

2023. október 6. - megfosztás

Előjött bennem, hogy a rítusunknak, előszobánknak a része lehetne egyfajta “megfosztás”. Megfosztás a külvilágtól, a külvilágot eszünkbe juttató dolgoktól, a velünk tartó társainktól.

Egyik korábbi beszélgetésünk alkalmával felmerült az árnyék, mint atmoszférateremtő elem. Árnyék, árnyak, és az azokkal való játék, hatások elérése. Árnyék rétegződése, másnak az árnyéka.

Mit is jelentenek az árnyékok egyes kultúrákban, milyen képzeteket társít hozzá az ember akár a mindennapokban? Összeköthetőek-e esetleg különböző rituális cselekedetekkel?

Míg a köztudatban általában az árnyak, illetve azok világa valamilyen sötétebb jelenséggel, negatív vonzattal azonosított, addig egyes vallásokban, kultúrákban pozitív jelentéstartalommal is bírhat. Például, a keresztény vallásban megjelenhet, mint a világi dolgok háttérében lévő Isteni védelem szimbóluma.

2023. október 10. - „nem a hogyan, hanem a miért”

“Ami minden döntést meghatároz, az nem a hogyan, hanem a miért.” - Olafur Eliasson. Tehát a hangsúly a miéren van. Úgy gondolom, hogy mi megtaláltuk a kutatásunknak, alkotásunknak a miértjét. És ez a lényeg. Nálunk talán majd a hogyanhoz vezető út, tehát a miért, a miért létrejötte és a miéttől a hogyanig tartó út fontosabb lesz, mint maga a hogyan.

2023. október 11. - skála

Egy skálát kell teremtenünk, amin mozoghatunk, annak szélsőértékei alkotják az általunk megteremtett út kezdetét és végét. Érzékszervekre szeretnénk hatni, lehetséges eszközök: fény, hőmérséklet, zaj?

Elképzelésünk: az ember kivonása a külvilágból, a külvilág ingereinek fokozatos lecsendesítésével.

2023. október 12. - képek

A fejemben elképzelt kép: egy folyosón megyek, ami kezdetben nyitott és világos. De ahogy haladok, mindenből csökken a mennyiség: egyre kevesebb zaj a külvilágból, a

tér szűkül, a fény egyre tompább. A végén már síri csend, csak egy fénycsík vezet az utam, hogy merre kell mennem. Tudom, hogy a végén vár valami.

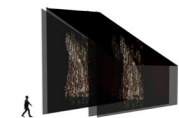
“Alkalmazom a falakat a képeimen, és azokon a falakon, ahogy a történelem egymásra rakja a rétegeit, úgy én a falakra bizonyos rétegeket teszek föl, amik felsejlenek, és több síkban és több jelentésben. Tehát asszociációs lehetőséget adnak a nézőnek - gondolom.” - Ország Lili

Fejemben egy újabb kép, csupa áttetsző függöny, amik mögött csak árnyak és árnyékok vannak, de nem tudjuk azok eredetét.

Mindig emlékeztetnem kell magamat arra, hogy ne akarjunk túl sokat. Egy-két eszközzel próbáljuk meg elérni azt, amit szeretnénk.

2023. október 13. - a megértés színtere

A Gellért-hegyen ültem le gondolkodni, a tegnap említettekről. Egy folyosóról beszélünk, aminek falain anyagok rétegződnek egymásra, az anyagokra emberi sziluettek vetülnek.

Felmerült bennem, mi volna ha az út bejárat és kijárat is lenne egyben. Ugyanaz a tér, de más a funkció. Míg a kiállítás átélése előtt ez a felkészítésnek, átszellemülésnek, lecsendesedésnek a helye, addig kifelé a levezetés, a megértés színterévé válik.

Az érkezők még nem tudják mi vár rájuk, a távozók már átérték azt.

2023. október 14. - két út

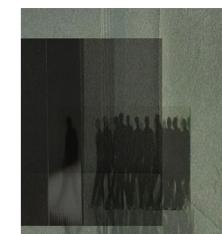
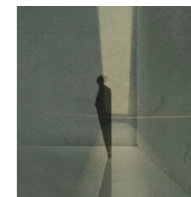
A tegnapi közös beszélgetés, majd konzultáció eredménye: két út kezd kirajzolódni, bár ez lehet, hogy még csak most tűnik kettőnek...

Az egyik az ember érzékszerveinek kikapcsolása a létrehozott tér, út által. A külső világ érzékelésének fokozatos elhalványítása segíti az embert egyre jobban fókuszálni a belső világára. Akár egy olyan út, ahol az egyre szűkülő rés által a látás és hallás funkciói is kezdik érvényüket veszíteni.

A másik gondolat az árnyékokkal való hatások keresése, az azokkal való "játék". A kimenő és bemenő út megegyezik, esetleg csak egy réteg választja el őket egymástól. A kifelé tartó embereknek az árnyéka valamilyen absztrakt módon rá/átvetül a befelé tartók útjára - bár ők nem tudják az árnyékok forrását és mikéntjét. Az egész út csak visszafelé, a kiállítás után nyer értelmet, előtte az ember csak érzi és élvezi. Ezek az eddigi feljövő képeink.

2023. október 19. - a hogyan

Egész napos kísérletezés és beszélgetés. Korábban rátaláltunk a miértre, ma a hogyanra is.

A mi rítusunk

Utunknak nem a szokványos megközelítést választottuk. A múzeum egy hátsó kapujánál kezdődik és a szentélynél ér véget. Célunk, hogy az ember lecsendesedjen, lenyugodjon, megérkezzen önmagához, és megérkezzen Ország Lilihez. Ehhez megalkottuk a saját rítusunkat.

Az út elején, mielőtt elindul az ember, hátrahagyja lelkileg és fizikailag is azokat a dolgokat, amik a hétköznapokhoz láncolják. Majd elindul az úton, ami egyre jobban szigeteli el a külvilágtól, felkészítve őt arra, ami várja annak végén: az erős atmoszférájú Templomtér, a szentély, és maga Ország Lili.

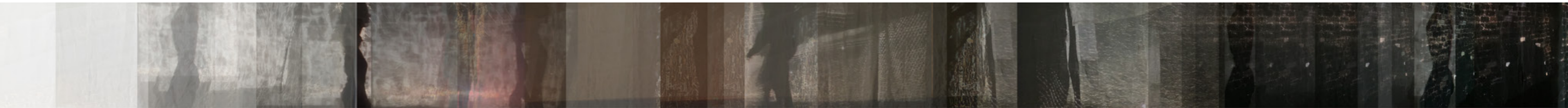
Ezt a "felkészítést", átszellemülést az érzékelés halványításával, a külső ingerek csökkentésével szeretnénk elérni. Az átmenet az egyik kulcsszavunk. Átmenet a külvilágból a saját világunkba, ami segít megérteni, befogadni és érezni Ország Lili világát és a Templomtér különleges légkörét. Az út során egyre csökken a fény és csökken a hang - az érzékszervek lassan kikapcsolnak, hogy aztán a Templomtérbe lépve a lelkünkben kapcsolódjon fel az az érzékelés és érzékenység, ami a befogadásban segít.

A szentély, mint már korábban megállapítottuk, a megérkezés színtere. Ez a tér szolgál arra, hogy az ember az útról belépjen a Templom főhajójába, ami a kiállítás helyszíne. Úgy gondoljuk, hogy a szentély akkor lesz a legerősebb, ha üres marad - pontosabban, ott lesz az ember, ott lesz a megérkezés.

Az eszközhasználat szempontjából, ezt az átmenetet egy sűrűsödéssel, az utat képező falak anyagának sűrítésével szeretnénk elérni. Kezdődik egy fátyollal, áttetsző anyaggal, majd fokozatosan rétegződik, vastagodik, így egyre kevesebb fény és egyre kevesebb hang jut el az úton áthaladó emberhez.

A befelé és kifelé vezető út egymás mellett halad. Ezáltal az érkező és távozó emberek is különbözőképpen érzékelik egymást. Befelé az emberekből alakok, sziluettek, árnyak, foltok lesznek, majd teljesen eltűnnek. Kifelé ez fordítva történik: az ember fokozatosan, a külvilágból egyre többet érzékelve tér vissza a valóságba.

A saját szertartásunk állomásait a hasonló rituális cselekedetek hármasságára mintáztuk. Az első szakaszt az út végigjárása képezi, az apszisba való megérkezés zárja le. Ezt követi az Ország Lilivel való találkozás, alkotásainak megtekintése, befogadása. Az út újbóli végigjárása ad lehetőséget az értelmezésre, visszazökkenésre, ezzel lezárva a rítust.

Források:

Barcza Réka: *Ország Lili elfeledett tévéfelvétele - Különleges felfedezéssel zárult a Fidelio kutatása, Fidelio, 2022. augusztus 8. (utolsó elérés: 2023. november 2.)*

Németh Lajos: *Ország Lili, Mai magyar művészet, Képzőművészeti Alap Kiadóváll., 1974*

Egry Margit, Deim Pál: *Labirintus, katalógus Ország Lili kiállítására, felelős kiadó: Dr. Horváth Miklós főigazgató, BTM Sokszorosító, 1980. július-december*

A Holdfestőnő / Ország Lili, Budapest, Arnolfini Archívum, Farkas István Alapítvány, 2003.

Passuth Krisztina: *Ország Lili és barátai, MúzeumCafé, 59-60. szám, 2017. június-szeptember (utolsó elérés: 2023. november 2.)*

Árvai Mária, Zsoldos Emese: *„...a világból a fényeket...” Ország Lili levelezése, Magyar Nemzeti Galéria, 2017*

<http://www.kiscellimuzeum.hu/muzeumtortenet> (utolsó elérés: 2023. november 2.)

Kiscelli Múzeum: *Az hónap műtárgya, 2021. október/Ország Lili: Fehér szobor, 1954 (utolsó elérés: 2023. november 2.)*

<http://lexikon.katolikus.hu/A/apokrif%20iratok.html> (utolsó elérés: 2023. november 2.)

<https://davincistudio.hu/lakberendezes/ikon-festmenyek/> (utolsó elérés: 2023. november 2.)

Szenes Márta: *Odú és kelepce, Új vallási közösségekbe megtért fiatalok életútulemzése az identitáskeresés tükrében, Doktori (Ph.D.) értekezés tézisei, Pécsi Tudományegyetem, 2008, <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/15268/szenes-marta-phd-2008.pdf> (utolsó elérés: 2023. november 2.)*

Pál József, Újvári Edit, Borus Judit, Ruttkay Helga: *Szimbólumtár, Jelképek, motívumok, témák az egyetemes és a magyar kultúrából, Pál József, Újvári Edit, Balassi Kiadó, 2001, <https://magyarhalasz.files.wordpress.com/2015/11/szimbc3b3lumtc3a1r.pdf> (utolsó elérés: 2023. november 2.)*

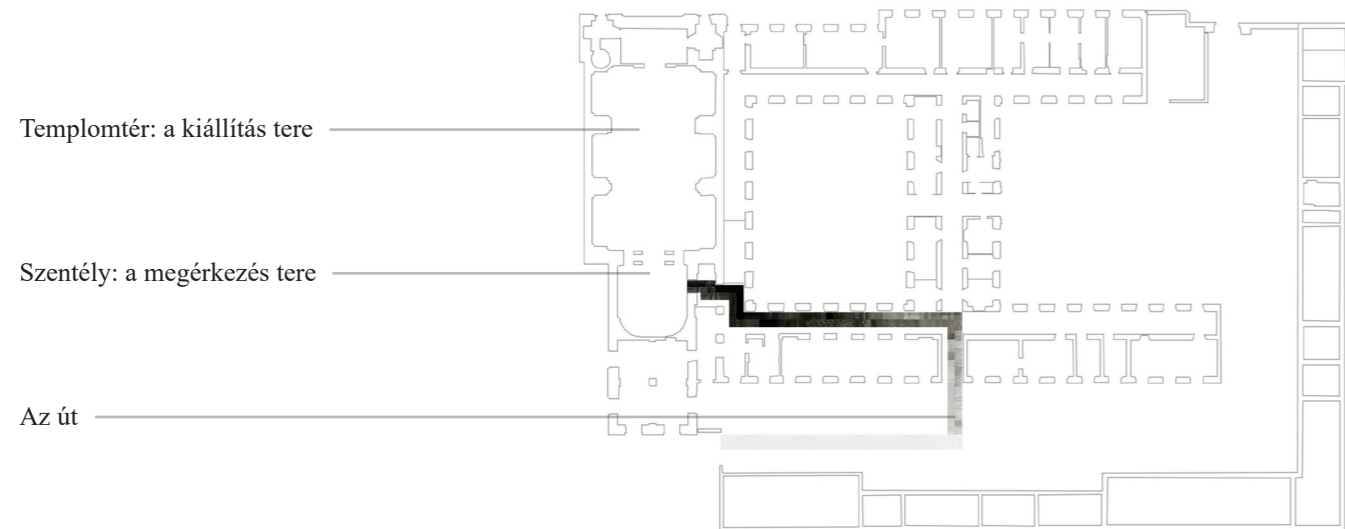
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztyen-bibliai-lexikon-C97B2/a-a-C97B4/arnyek-C98F5/> (utolsó elérés: 2023. november 2.)

Lőrinc László: *Életmódtörténet I., Őskor - ókor, Akadémiai Kiadó, online megjelenés éve: 2016 (utolsó elérés: 2023. november 2.)*

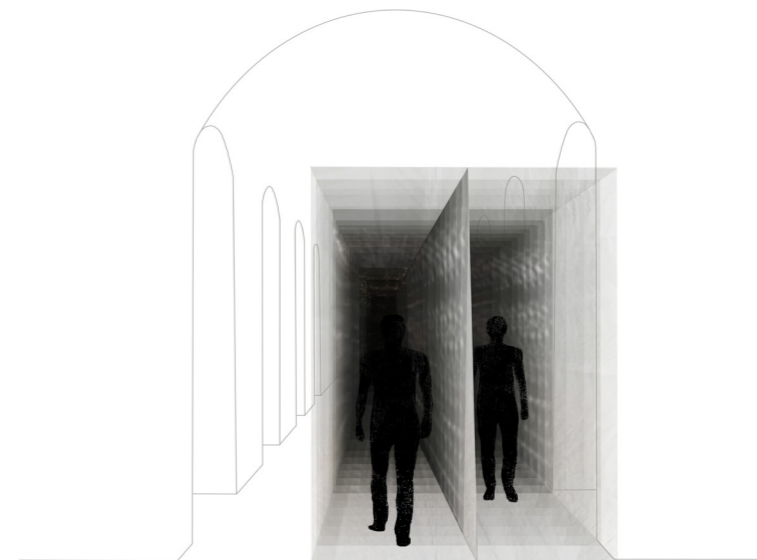
Morgan Neville, Brian Oakes, Chris Chuang: *Abstract: The Art of Design, season 2, episode 1: Olafur Eliasson, Netflix*

Az összes kép és grafika saját készítésű.

Utunknak nem a szokványos megközelítést választottuk. A múzeum egy hátsó kapujánál kezdődik és a szentélynél ér véget. Célunk, hogy az ember lecsendesedjen, lenyugodjon, megérkezzen önmagához, és megérkezzen Ország Lilihez. Ehhez megalkottuk a saját rítusunkat.

helyszínrajz M 1:100

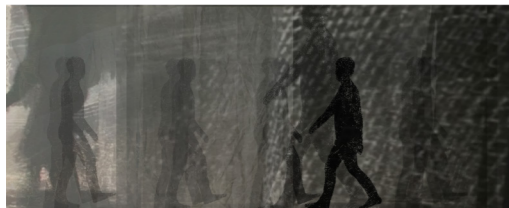

keresztmetszet M 1:50

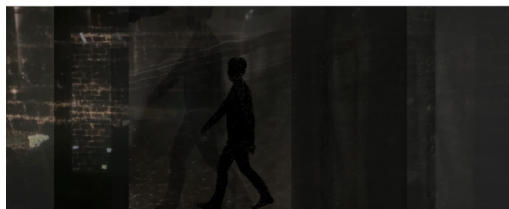

Az út elején, mielőtt elindul az ember, hátrahagyja lelkileg és fizikailag is azokat a dolgokat, amik a hétköznapiakhoz láncolják.

Majd elindul az úton, ami egyre jobban szigeteli el a külvilágtól, felkészítve őt arra, ami várja annak végén: az erős atmoszférájú Templomtér, a szentély, és maga Ország Lili.

Az út során egyre csökken a fény és csökken a hang - az érzékszervek lassan kikapcsolnak, hogy aztán a Templomtérbe lépve a lelkünkben kapcsolódjon fel az az érzékelés és érzékenység, ami a befogadásban segít.

„Úgy érzem, hogy az életem, mindenki élete hasonlít a labirintus folyosóihoz, amit végig kell járnunk, mindig falakba, kapukba ütközve, irányt változtatva, eltévedve, tovább haladva a mélyben lévő titkok felé.” - Ország Lili

